

سلسله انتشارات

، كنكره بزرگداشت فقيه متأله حضرت آيت الله سيد علي آقا قاضي (ره)

(۲)

روينه الارشاد

حواشي سلطان الموحدين آقا سيد علي قاضي ؑ

بر

الارشاد شيخ مفيد

تحقيق و تصحيح

علي صدرایي خويي

نگره بزرگداشت قزوین
مرتبت اند حاج سید علی آقا قاضی

زینة الارشاد

حواشی سلطان الموحدين آقا سید علی قاضی قدس سره بر الارشاد شیخ مفید

تحقیق و تصحیح: حجت الاسلام والمسلمین علی صدرایی خویی

شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه - تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۹۱ - تبریز

امور هنری و مراحل چاپ: کانون تبلیغاتی نفیس (انتشارات نور ولایت)

۰۴۱۱-۵۲۳۷۰۰۲

این کتاب از سلسله منشورات کنگره بزرگداشت آیت الله حاج سید علی آقا قاضی (ره) می باشد که توسط اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی منتشر می گردد.

شابک ۵-۴۰-۸۸۱۵-۹۱۴-۹۷۸

بسم الله الرحمن الرحيم

آشنایی با سیره و سلوک مفاخر علماء و عرفا و تأسی به این الگوهای رفیع سعادت، چرخ راه رهروانی است که در وادی عبودیت قدم نهاده و می خواهند به سر منزل سعادت رهنمون گردند. در جای جای مهن اسلامی ایران به ویژه سرزمین آذربایجان عالمان عارفی زیسته اند که دل به نور توحید برافروخته و با توجه به معارف قرآن و آموزه های آسمانی ائمه اطهار علیهم السلام با چشم دل به مشاهده قیامت برخاسته اند.

طرح جامع «مفاخر آذربایجان، نماد های عزّت و سربلندی ایران اسلامی» با هدف آشنا کردن جوانان و نوجوانان با سیره و سلوک بزرگان علما و عرفا، نشر آموزه های بلند و متعالی قرآن و ائمه اطهار علیهم السلام، مبارزه با شیخون فرهنگی دشمن، پیشگیری از گسست فرهنگ دینی بین نسل ها و ... در سه بخش «علما و عرفا»، «شعرا و نویسندگان» و «شهاد و هنرمندان» به پنج زبان زنده دنیا و با بهره گیری از ظرفیت غالب رشته های هنری و فضای مجازی و ... در حال اجراست. انجام پژوهش جامع برای شناسایی مفاخر آذربایجان، تهیه تابلوی پرتره و تهیه تابلوی خط هنری از زندگی نامه مفاخر، چاپ آلبوم نفیس این تابلوها، ایجاد سایت موزه دائمی، ایجاد سه نمایشگاه دائمی از آثار مفاخر و آثار تولید شده، تولید فیلم مستند سینمایی، تولید متون نمایش، تولید داستان زندگی، برگزاری کنگره بزرگداشت و ... از جمله برنامه هایی است که برای این مفاخر پیش بینی گردیده است و بخش اول آثار تولید شده مربوط به علما و عرفا آماده بهره برداری و بخش اول مربوط به شعرا و نویسندگان در دست اقدام است.

کنگره بزرگداشت سید العارفین آیت الله حاج سید علی آقا قاضی طباطبائی تبریزی قدس سره الشریف در همین راستا و با هدف ترویج دیانت و شرع انور اسلام، ایجاد فضای معنوی و باطنی در جامعه به ویژه در میان قشر جوان جامعه اسلامی و در مهد علم، ادب، حماسه و مردم شریعت پیشه آذربایجان و مرکز معنوی آن، تبریز برگزار می گردد.

آیت الله سید علی آقا قاضی رضوان الله تعالی علیه از جمله انسان هایی است که ارتباط معنوی با عالم بالا و لاهوت داشته و در اثر این ارتباط معنوی با خدای سبحان، باطن خود را از تمام رذیله های مادی عاری و خالی نموده و عالم ناسوت را هیچ انگاشته است. او فخر العارفین و معلم السالکین الی الله است.

آن بزرگوار در عرفان، متکی به قرآن و شریعت غرای ناب محمدی صلی الله علیه و آله بوده، علم

بارز و نمونه اعلای سلوک شرعی و دینی می باشد و توانسته اند با ورود به دنیای عرفان و خوض در دریای بی کران معنا و تصفیه باطن، از قشریات و ظواهر مردود پرهیز نمایند. تربیت عرفای گرانقدر چون علامه طباطبایی، شیخ محمد تقی آملی، شیخ محمد تقی بهجت و ... نشان برجسته ای است از عمق تدین، عرفان، فقاقت و تقید کامل آن عارف حقیقی به شریعت نبوی. کمیته علمی کنگره علاوه بر برگزاری جلسات دعوت از علماء و اساتید حوزه و دانشگاه، انجام دیدارهای مختلف با آیات عظام، تلاش کرد چند اثر زیر را چاپ و تقدیم شیفتگان معارف و آموزه های قرآن کریم و ائمه اطهار علیهم السلام نماید:

۱- اخلاص من اخلاص کثیر (فرازهایی از نامه های مرحوم آیت الله حاج سید علی آقا قاضی (ره) به مرحوم آیت الله سید محمد باقر قاضی (ره))

۲- کوه توحید (بررسی سیر زندگی، افکار و آثار سید العارفین آیت الله سید علی آقا قاضی تبریزی (ره))

۳- آسمان توحید و معرفت

۴- زینة الارشاد (حواشی آیت الله حاج سید علی آقا قاضی بر کتاب الارشاد مرحوم شیخ مفید).

۵- سید العارفین (یادنامه کنگره بزرگداشت آیت الله قاضی).

۶- مجموعه مقالات برگزیده.

۷- احادیث اخلاقی.

امید که این هدایای باطنی آن فقیه عارف مورد عنایت حضرت احمدیت جلّ علا و حضرت بقیة الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار گرفته و برای عموم سودمند واقع شود.

تمام آثار با دآوری کمیته ی علمی کنگره چاپ گردیده است و با این حال صحت مطالب و دفاع از آن ها به عهده صاحبان آثار است و کمیته ی علمی از پدید آوردندگان آثار خمیمانه تقدیر و تشکر می نماید.

در خاتمه امید وافر دارد که مطالعه کنندگان این آثار، با نظر لطف و عنایت، کاستی های احتمالی را یادآوری فرمایند.

علی داننده

احمد غروی

مسئول کمیته ی علمی کنگره و دبیر کنگره مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۱	۱. آیت توحید و ادب
۱۱	۱/۱. تولد
۱۱	۱/۲. نسب نامه
۱۲	۱/۳. تحصیل علم و معرفت
۱۳	۱/۴. رفتار سلوکی
۱۶	۱/۵. وصال دوست
۱۷	۱/۶. آثار
۱۸	۲. دستور سیر و سلوک
۲۱	۳. شیخ مفید
۲۱	۳/۱. نسب
۲۱	۳/۲. وصف علامه حلی
۲۲	۳/۳. خبر غدیر
۲۲	۳/۴. تاریخ یافعی
۲۳	۳/۵. از کتاب نهج العلوم ابن بطریق
۲۴	۳/۶. توقیع مبارک (اول)
۲۶	۳/۷. توقیع مبارک (دوم)
۲۸	۴. ارشاد شیخ مفید
۲۹	۴/۱. ارشاد با تصحیح آقای قاضی
۲۹	۴/۲. نسخه های مورد استفاده آقای قاضی

۳۱	۵. حاشیة ارشاد
۳۱	۵/۱. محتوای حاشیه ها
۳۲	۵/۲. نسخه مورد استفاده
۳۴	۶. روش تصحیح و تقدیر و سپاس
۳۵	۷. تصاویر

متن کتاب

۴۰	مقدمه آقای قاضی
۴۱	۱. امام علی علیه السلام
۲۰۳	۲. امام حسن مجتبی علیه السلام
۲۰۹	۳. امام حسین سید الشهداء علیه السلام
۲۴۸	۴. امام زین العابدین علیه السلام
۲۵۱	۵. امام باقر علیه السلام
۲۵۳	۶. امام جعفر صادق علیه السلام
۲۵۷	۷. امام موسی کاظم علیه السلام
۲۶۱	۸. امام رضا علیه السلام
۲۶۴	۹. امام جواد علیه السلام
۲۶۷	۱۰. امام علی النقی علیه السلام
۲۶۹	۱۱. امام حسن عسکری علیه السلام
۲۷۲	۱۲. امام مهدی القائم الحجه علیه السلام

۲۷۹	خاتمه کتاب
۲۸۱	ملحقات
۲۸۳	۱. فرهنگ لغات و اصطلاحات
۳۶۷-۳۴۱	۲. اعلام تاریخی و جغرافیایی

پیش‌گفتار

معرفی الگوهای فکری و اجتماعی تاثیر گذار، یکی از راه‌های بنیادی برای دوام تمدن اسلامی و حفظ آن در برابر دیگر فرهنگها بشمار می‌رود. یکی از این شخصیتها که در فرهنگ و تمدن شیعی، نظرها را به خود جلب نموده، آیت حق آقا سید علی قاضی طباطبایی تبریزی - قدس سرّه العزیز - می‌باشد.

شخصیت آقای قاضی علاوه بر توانایی بلند علمی وی که مورد توجه عالمان بوده، از نظر اجتماعی در چند دهه اخیر در جامعه ایران و عراق و دیگر مجامع شیعی طنین انداز گردیده است. سبب عمده این توجه استناد شخصیت‌های علمی و اخلاقی، معاصر به آموزه‌های مکتب فکری آقای قاضی بوده است. شخصیت‌هایی که در راس آنها از علامه طباطبایی صاحب تفسیر المیزان و عارف نامی آیت الله بهجت و آیت الله سید محمد حسین تهرانی و آیت الله سعادت پرور و آیت الله شیخ علی اکبر مرندی و ... می‌توان نام بود، که خود را خوسه چمن خرمن معرفت آیت الله قاضی معرفی می‌نمودند. این استنادها موجب گشته که جامعه فکری و اخلاقی به دنبال آثار و احوال و افکار آقای قاضی باشد.

ولی آقای قاضی مثل دیگر عارفان به آثار مکتوب چندان توجهی نداشت و به تربیت نفوس بیش از تألیف کتاب می‌پرداخت. در راستای پاسخگویی به همین پرسشهای اجتماعی، در زادگاه این عارف و راسته، یعنی شهر پر آوازه تبریز، بنای بزرگداشتی برای این سترگ مرد تدارک دیده شده، و از چند ماه قبل در این راستا

گام‌های خوبی برداشته شده است.

در این راستا به اینجانب نیز پیشنهاد باز سازی و تصحیح حاشیهٔ ارشاد آیت الله سید علی قاضی (ره) - به عنوان کتابی مستقل - داده شد که علیرغم مشغله‌های متعدد، اقدام به آن گردید. و حاصل آن در کتاب حاضر تقدیم خوانندگان گرامی می‌گردد. با این اثر بُعد جدیدی از ابعاد شخصیت قاضی برای جامعه علمی نمایان می‌گردد، و آن شخصیت ممتاز ادبی ایشان و کاوش‌هایش در ادبیات عربی و لغت شناسی است، که در ادامه در این رابطه توضیح بیشتری داده خواهد شد. این کتاب در سه بخش عمده (۱. مقدمه، ۲. متن کتاب، ۳. ملحقات) تنظیم گردیده، که هر بخش دارای قسمت‌های است.

امید که انتشار این اثر جامعه علمی و اجتماعی ما را در رهیافت به سوی الگوهای فکری مناسب، یار و مددکار باشد.